

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa: **J. Z.**, proti odporcovi: **Obvodný pozemkový úrad v Námestove**, za účasti účastníkov konania: **1) Ing. A. M., zastúpená JUDr. M. K., advokátkou, 2) Mesto Dolný Kubín**, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu č. OPÚ-245/2005-R-443-ROK3-2 zo dňa 26. septembra 2005, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č.k. 10 Sp 1/2006-130 zo dňa 20. mája 2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline č.k. 10 Sp 1/2006-130 zo dňa 20. mája 2008 **z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d' a ľ š i e k o n a n i e .**

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozhodnutie odporcu č. OPÚ-245/2005-R-443-ROK3-2 zo dňa 26. septembra 2005, ktorým podľa § 9 ods. 4 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o pôde) rozhodol o návrhu Ing. A. M. na navrátenie vlastníctva k pozemku tak, že ako domnelá vlastníčka podľa § 4a ods. 3 písm. c) zákona o pôde splnila podmienky uvedené v § 6 ods. 1 písm. p) a preto jej priznal vlastnícke právo k nehnuteľnostiam pôvodne zapísaným v pkn. vl. č. X., k.ú. D. K., v súčasnosti zapísaným na LV č. X. na mesto Dolný Kubín a na LV č. X. na navrhovateľa ako parc. reg. C-KN č. X., zastavaná plocha o výmere 125m² a parc. reg. C-KN č. X., zastavaná plocha a nádvoria vo výmere 447m² a dom súp. č. X. na parc. č. X.. Rozhodnutie odôvodnil tak, že Ing. A. M. bola uznaná za domnelú vlastníčku v súlade s ustanovením § 4a ods. 3 písm. c) zákona o pôde oprávnene, pretože zo spisu vyplýva, že po zrušení národnej správy nad majetkom A. K., tento mal byť vrátený pôvodnému vlastníkovi, ale o majetok sa až do svojej smrti starala stará matka domnelej vlastníčky E. A., ktorá sa považovala za jeho vlastníčku na základe darovacej zmluvy. Darovacia zmluva sa síce nezachovala, pretože bola skartovaná š.p. F. R., ale podľa názoru krajského súdu jej existencia, bez ohľadu na to či spĺňala náležitosti potrebné pre zápis do pozemkovej knihy do 31.12.1950, mohla v nej odôvodnene vyvolať presvedčenie, že sa stala vlastníkom nehnuteľnosti, ktorej sa zmluva týkala. Po

nadobudnutí účinnosti Občianskeho zákonníka (01.01.1951) E. A., ktorá získala dotknuté nehnuteľnosti mimo pozemkovej knihy ešte za platnosti obyčajového práva na Slovensku, nadobudla vlastnícke právo k nim minimálne titulom vydržania v zmysle § 115, § 116 ods. 1 v spojení s ustanovením § 145 zákona č. 140/1950 Zb. Čestné prehlásenia bývalých zamestnancov a likvidátora š.p. F., ktorými sa navrhovateľ snažil spochybníť pôvodné potvrdenie bývalého riaditeľa o skartovaní originálu darovacej zmluvy, krajský súd považoval za účelové, pretože vyšli najavo až v čase, keď povinná osoba v rozpore s ustanovením § 5 ods. 3 zákona o pôde previedla nehnuteľnosť na syna navrhovateľa, a aj s poukazom na ustanovenie § 250i ods. 1 O.s.p. na ne neprihliadol. Krajský súd ďalej konštatoval, že z listinných dôkazov a zachovaných zápisov vlastníctva je zrejmé, že v čase rozhodovania ONV v Dolnom Kubíne – rozhodnutie č. Fin/1911/65/M/H zo dňa 11. januára 1965 bol A. K. iba formálnym vlastníkom zapísaným v pozemkovej knihe, no skutočnou vlastníčkou bola E. A., stará matka Ing. A. M.. Nepovažoval za pravdivé tvrdenie navrhovateľa, že týmto rozhodnutím ONV Dolný Kubín nerozhodoval o majetku A. K., pretože v tom čase už bol vo vlastníctve štátu, pretože zo záhlavia i z výrokovej časti tohto rozhodnutia je zrejmé, že išlo o rozhodnutie o prechode tohto majetku na štát. Poukázal na uznesenie Okresného súdu v Dolnom Kubíne č.k. Nc I.120/49 zo dňa 30. decembra 1949, ktorým okresný súd rozhodol vo veci navrhovateľa A. K. o reštitúcii poľnohospodárskych nehnuteľností, z čoho je zrejmé, že pôvodný vlastníak požiadal v súlade so zákonom č. 128/1946 Zb. o reštitúciu. Z tohto dôvodu sa krajský súd stotožnil s právnym názorom odporcu, že k prechodu nehnuteľností na štát došlo postupom podľa § 6 ods. 1 písm. p) zákona o pôde, kedy bolo vlastníctvo v prospech Československého štátu zapísané na základe uvedeného rozhodnutia ONV Dolný Kubín a následne hospodárskou zmluvou č. Fin/1911/ 65/M/H bola dotknutá nehnuteľnosť prevedená správa národného majetku k predmetu reštitúcie na Domovú správu Dolný Kubín. Neskôr získal právo hospodárenia k dotknutej nehnuteľnosti š.p. F. R., ktorý ju podľa zákona č. 138/1991 Zb. dňa 20.07.1993 protokolárne odovzdal mestu Dolný Kubín. Kúpnu zmluvou zo dňa 19.12.2001 nadobudol nehnuteľnosť parc. č. X. spolu s domom súp. č. X. od povinnej osoby navrhovateľa a následne ju získal navrhovateľ od svojho syna na základe darovacej zmluvy zo dňa 11.01.2002, č. V 44/02. Vzhľadom na ustanovenie § 5 ods. 3 zákona o pôde kúpna zmluva je zo zákona neplatná a preto na ňu krajský súd nemohol prihliadnuť.

Úradný záznam zo dňa 24.02.1964 spísaný s E. A. na Mestskom národnom výbore v Kežmarku, krajský súd vyhodnotil ako jej účelovú obranu, pretože obytný dom mesto obsadzovalo rôznymi nájomníkmi a opravy a údržbu tohto domu žiadalo od E. A. bez toho, aby jej na ten účel dalo finančné prostriedky.

Krajský súd tiež nepovažoval za správny názor navrhovateľa, že predmet reštitúcie prešiel na štát ešte pred vydaním rozhodnutia ONV Dolný Kubín č. Fin/1911/65/M/H zo dňa 11. januára 1965, pretože národná správa uvalená na túto nehnuteľnosť podľa nariadenia SNR č. 50/1945 Sb. N. SNR bola na základe výmeru Povereníctva priemyslu a obchodu zo dňa 21.09.1949 zrušená a odvolaný národný správca bol povinný odovzdať správu domu A. K..

Z týchto dôvodov krajský súd považoval rozhodnutie odporcu za správne a zákonné a preto ho podľa § 250q ods. 2 O.s.p. potvrdil.

Proti rozsudku podal navrhovateľ odvolanie, ktorým žiadal, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok zmenil a rozhodnutie odporcu zrušil, eventuálne, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

Uviedol, že doteraz nebolo jednoznačne preukázané, či si Ing. A. M. uplatnila včas reštitučný nárok, keďže na podaní z 29.12.1992, ktorým Pozemkovému úradu Dolný Kubín oznámila, že si uplatnila reštitúciu u firmy F. R. na dom so záhradou na parc. č. X., k.ú. Dolný Kubín nie je pečiatka, kedy ho pozemkový úrad prijal. Reštitučný nárok bol uplatnený na vydanie nehnuteľnosti pôvodného vlastníka A. K., ktorý bol bratom jej prastarého otca. Podľa navrhovateľa preukázateľným faktom, že menovaný sa i po 2. svetovej vojne pokladal za vlastníka svojho majetku vyplýva z plnomocenstva z 23.12.1946, ktorým splnomocnil svoju neter E. A. na predaj tohto majetku. Po zrušení národnej správy výmerom Povereníctva priemyslu a obchodu č. V/7-B-1938/9-1949 zo dňa 21. septembra 1949 sa stal A. K. opäť vlastníkom nehnuteľností zapísaných v pkn. vl. č. X., parc. č. X. v k.ú. Dolný Kubín a tento stav trval najmenej do roku 1965. V spisovom materiáli sa podľa navrhovateľa nenachádzajú doklady, ktoré by potvrdzovali, že sa E. A. sama považovala za vlastníčku tohto majetku na základe darovacej zmluvy. V liste z 21.10.1946 adresovaného MNV v Dolnom Kubíne uviedla, že je ochotná prevziať národné správcovstvo domu svojho strýka A. K. a v reštitučnom konaní vo veci majetku A. K. pred Okresným súdom v Dolnom Kubíne je uvádzaná ako jeho zástupca. Ešte v roku 1964 na MsNV v Kežmarku označila svojho strýka za vlastníka dotknutej nehnuteľnosti, hoci už vtedy vedela, že v roku 1960 zomrel.

Navrhovateľ ďalej poukázal na to, že E. A. v období rokov 1946 až 1965 žila v Kežmarku, národným správcou majetku A. K. bola len od 22.06.1946, ale neskôr v roku 1949 bol ním opätovne L. K., ktorý podľa už spomínaného výmeru Povereníctva priemyslu a obchodu bol povinný odovzdať správu domu aj s vyúčtovaním majiteľovi A. K.. Aj z Úradného záznamu napísanom na MsNV v Kežmarku v roku 1964 vyplýva, že E. A. sa nedokázala sama postarať o nehnuteľnosti ako o svoje vlastné. Preto neobstojí tvrdenie súdu, že E. A. až do svojej smrti sa starala o dotknuté nehnuteľnosti, užívala ich pokojne, nerušene a dobromyseľne ako svoje vlastné. Navrhovateľ tiež poukázal na to, že v konaní o reštitúciu majetku zastupoval A. K. Dr. Z. A. – manžel E. A., ktorý súhlasil, aby reštitúcia bola vykonaná peňažitou náhradou. K postaveniu Ing. A. M. ako oprávnenej osobe navrhovateľ poukázal na to, že sa vychádza iba z jej tvrdenia o existencii darovacej zmluvy uzavretej medzi A. K. a E. A., ktorej originál predložila š.p. F. R. pri uplatnení reštitučného nároku a ktorá podľa potvrdenia bývalého riaditeľa Ing. V. Š. bola ako nepotrebná skartovaná. Navrhovateľ ohľadom tejto, podľa krajského súdu preukázanej skutočnosti poukázal na to, že Ing. A. M. existenciu darovacej zmluvy vo svojich podaniach v rokoch 1991 až 1993 nespomína, hoci následne vo svojom Čestnom prehlásení zo 14.03.2001 uvádza, že

darovacie listiny dostala od E. A., ktorá zomrela ešte v roku 1985 a odovzdala ich povinným osobám. Tiež v korešpondencii š.p. F. R. z roku 1993 niet o nej zmienky, a o darovacej zmluve sa nezmieňuje v čestnom prehlásení z 23.10.1991 a 23.03.1992 ani A. U., ktorá bola účastná udalostí odchodu A. K. zo Slovenska. Hoci neexistuje ani neoverená kópia darovacej zmluvy, ktorou by sa mohla Ing. A. M. preukázať, krajský súd oprel svoje tvrdenie o splnení podmienok postavenia oprávnenej osoby o prehlásenia Ing. A. M. a Ing. V. Š., pričom čestné prehlásenia predložené navrhovateľom, ktoré vyvracajú to, že by sa v dokumentácii spisových materiálov nachádzali darovacie zmluvy, krajský súd považoval za účelové. Navrhovateľ v odvolaní napokon konštatoval, že odôvodnenie krajského súdu, že E. A. nadobudla vlastníctvo k dotknutým nehnuteľnostiam vydržaním nie je presvedčivé. Jej správanie nenasvedčuje tomu, že nehnuteľnosti užívala pokojne, nerušene a dobromyseľne ako vlastné. Vyplýva to z úradného záznamu MsNV v Kežmarku z 24.02.1964 a tiež z Čestného prehlásenia dcéry E. A., S. C. z 18.05.2001, v ktorom uviedla, že A. K. vedel o problémoch s opravami domu. Pretože zomrel v roku 1960, o predmetnú budovu nebolo primerane postarané už v 50-tych rokoch 20. storočia, preto E. A. nemohla nadobudnúť vlastníctvo k nim vydržaním podľa § 115, § 116 ods. 1 v spojení s ustanovením § 145 zákona č. 145/1950 Zb.

Odporca vo vyjadrení k odvolaniu uviedol, že k jeho obsahu nemá zásadné pripomienky.

Mesto Dolný Kubín k obsahu odvolania uviedlo, že nemá žiadne návrhy a pripomienky.

Účastníčka konania Ing. A. M. sa k odvolaniu nevyjadrila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal odvolaním napadnutý rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľa je dôvodné. Rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa ustanovenia § 250ja ods. 3 O.s.p. s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.supcourt.gov.sk. Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 02.04.2009 (§ 156 ods. 1 a 3 O.s.p.).

Podľa § 4 ods. 1 zákona o pôde oprávnenu osobou je štátny občan Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, ktorý má trvalý pobyt na jej území a ktorého pôda, budovy a stavby patriace k pôvodnej poľnohospodárskej usadlosti prešli na štát alebo na iné právnické osoby v dobe od 25.02.1948 do 01.01.1990 spôsobom uvedeným v § 6 ods. 1.

Podľa § 4a ods. 1 zákona o pôde pri presadzovaní nároku sú dotknuté orgány štátnej správy a právnické osoby, na ktoré prešlo vlastnícke alebo užívacie právo, povinné poskytnúť tomu, kto tvrdí, že je oprávnenu osobou, pomoc najmä tým,

že jej poskytujú výpisy z evidencie a kópie listín, ako aj iné prostriedky, ktoré môžu prispieť na objasnenie veci.

Ak osoba uvedená v odseku 1 nemôže jednoznačne preukázať svoj nárok výpisom z úradnej evidencie, zapíše ju pozemkový úrad ako domnelého vlastníka (§ 4a ods. 2 zákona o pôde).

Na základe žiadosti domnelého vlastníka pozemkový úrad svojím rozhodnutím môže uznať vlastníctvo k pozemkom, porastom a inému majetku tejto osobe, ak domnelý vlastník preukáže, že sám, alebo jeho právny predchodca mali pozemky, porasty alebo iný majetok v držbe a doklad o vlastníctve nemôže predložiť, pretože buď nebolo realizované zápisové konanie, alebo že došlo k strate alebo poškodeniu alebo zničeniu katastrálnych alebo pozemkových operátov (§ 4a ods. 3 písm. c/ zákona o pôde).

Podľa § 250q ods. 1 O.s.p. ak nedôjde k vybaveniu opravného prostriedku spôsobom uvedeným v § 250f, § 250o alebo § 250p, nariadi súd pojednávanie. Súd môže vykonať dôkazy nevyhnutné na preskúmanie napadnutého rozhodnutia.

Podľa § 246c ods. 1 práv veta O.s.p. pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v tejto časti, sa použijú primerane ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti tohto zákona.

Podľa § 120 ods. 1 O.s.p. účastníci sú povinní označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Súd rozhodne, ktoré z označených dôkazov vykoná. Súd môže výnimočne vykonať aj iné dôkazy, ako navrhujú účastníci, ak je ich vykonanie nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci.

Dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti, pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, včítane toho, čo uviedli účastníci § 132 O.s.p.).

Krajský súd nepostupoval dôsledne podľa citovaných ustanovení O.s.p. a nevykonával žiadne dôkazy, ktoré by mohli viesť k objasneniu, či skutkový stav, ktorý tu bol v čase rozhodovania správneho orgánu možno považovať za postačujúci pre rozhodnutie súdu. Napriek tomu, že oprávnená osoba preukazovala skutočnosť rozhodujúcu pre existenciu jej reštitučného nároku iba čestnými vyhláseniami, krajský súd nepovažoval za potrebné verifikovať tieto čestné vyhlásenia výsluchom samotnej oprávnenej, riaditeľom š.p. F. R., likvidátorom uvedeného podniku a ich bývalých zamestnancov, ktorí tým istým spôsobom nepotvrďovali, že originál darovacej zmluvy bol predložený Ing. A. M. v súvislosti s uplatňovaním reštitučného nároku.

Podľa názoru odvolacieho súdu ani listinné dôkazy, nachádzajúce sa v spise neodôvodňujú záver, ku ktorému dospel krajský súd, že u právnej predchodkyne oprávnenej osoby, E. A. darovacia zmluva, ktorej existenciu Ing. A. M. nepreukázala

žiadnym hodnoverným spôsobom, mohla vyvolať presvedčenie, že sa stala vlastníčkou dotknutej nehnuteľnosti. Týka sa to predovšetkým písomného poverenia pozemno-knižného vlastníka A. K. udeleného E. A. na predaj jeho majetku, žiadosť E. A. na vykonávanie národnej správy predmetného domu, jej vyhlásenia pred MsNV v Kežmarku, že vlastníkom domu je A. K..

Odvolací súd pripomína, že oprávnená osoba po uplatnení nároku na pozemkovom úrade vyzvala aj ďalšie povinné osoby, a to PD B. a PD J. na vydanie nehnuteľností, pričom vo svojom čestnom vyhlásení uviedla, že darovaciu zmluvu predložila povinným osobám, teda nielen š.p. F. R.. V správnom konaní ani v konaní pred krajským súdom nebolo vykonané žiadne dokazovanie za účelom preverenia tejto skutočnosti.

Krajský súd teda nedostatočne zistil skutkový stav, čo viedlo súd k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci. Preto Najvyšší súd SR napadnutý rozsudok podľa § 221 ods. 1 písm. h) O.s.p. zrušil a vec vrátil Krajskému súdu v Žiline na ďalšie konanie, v ktorom je potrebné doplniť dokazovanie v naznačenom smere, najmä výsluchom samotnej oprávnenej a ďalších osôb ako svedkov po náležitom poučení (§ 126 O.s.p.) a vykonané dôkazy vyhodnotiť postupom podľa § 132 O.s.p.

V novom rozhodnutí súd prvého stupňa rozhodne opäť o náhrade trov konania vrátane trov odvolacieho konania (§ 246c ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 3 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.

V Bratislave dňa 2. apríla 2009

JUDr. Eva Babiaková, CSc., v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:
Nikoleta Adamovičová